

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/73
Karar Sayısı : 2003/86
Karar Günü : 7.10.2003
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 20.12.2005 - 26029

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi Haluk KOÇ ve Uğur AKSÖZ ile 118 Milletvekili

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 4. Vergi Mahkemesi

DAVALARIN KONUSU : 30.7.2003 günlü, 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun'un, 21. maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın, 2., 10., 11. ve 73. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

30.7.2003 günlü, 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun'un, iptali istenilen birinci fıkrayı da içeren 21. maddesi şöyledir :

“MADDE 21.- 18.2.1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde yer alan (I), (II), (III) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tabi olan ve bu Kanunun yayımlandığı tarihte ilgili sicilde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar ile yine bu Kanunun yayımı tarihinden 31.12.2003 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar, bir defaya mahsus olmak üzere, anılan Kanundaki tarifelerde ilgili taşıt cinsi için belirlenmiş olan 2003 yılı tutarları kadar, taşıt vergisine tâbidir.

Taşıtların kayıt ve tescilinin yapıldığı yerin vergi dairesi tarafından bu Kanunun yayımı tarihinde, bu tarihten 31.12.2003 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar için kayıt ve tescilin yapıldığı tarihte tahakkuk ettirilmiş ve tebliğ edilmiş sayılır.

Taşıtların mükellefi, bu Kanunun yayımı tarihinde ve bu tarihten 31.12.2003 tarihine kadar adlarına taşıtların kayıt ve tescil edilen veya bu Kanunun yayımı tarihinde noter satış sözleşmesi ile bu taşıtların sahibi olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinde yer alan istisnalar, taşıtların vergisi için de uygulanır. Ayrıca, Bingöl merkez ve ilçelerinde depremin meydana geldiği 1.5.2003 tarihi itibarıyla Bingöl trafik sicilinde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar ile bu tarihte ikametgahının buralarda bulunduğunu tevsik edenler adına aynı tarih itibarıyla kayıt ve tescilli

Esas Sayısı : 2003/73
Karar Sayısı : 2003/86

olan taşıtlar da (bu tarihten sonra belirtilen yerler dışındakilere satışı yapılan taşıtlar hariç) taşıt vergisinden müstesnadır.

Taşıtların vergisi bir defada ödenir. Bu Kanunun yayımlandığı tarihte ilgili sicillere kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtlara ilişkin taşıtların vergisi, bu Kanunun yayımlandığı ayı izleyen ayın sonuna kadar, bu Kanunun yayım tarihi ile 31.12.2003 tarihleri arasında ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlara ilişkin taşıtların vergisi ise, kayıt ve tescilin yapıldığı ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenir. Ödeme dönemi içerisinde ilişik kesme işlemi yapıldığı takdirde; vergi bu işlemin yapılmasından önce ödenir.

3.4.2003 tarihli ve 4837 sayılı Kanun hükümlerine göre ek motorlu taşıtların vergisi taksitlerini kısmen veya tamamen ödeyen mükelleflerin ödediği tutarlar, ödenecek taşıtların vergisine mahsup edilmiş sayılır. Mahsup edilemeyen kısım iade olunur. Bu Kanunun yayımı tarihi itibarıyla ödenmemiş olan ek motorlu taşıtların vergisi ise terkin edilir.

Bu maddeye göre tahsil edilen taşıtların vergileri üzerinden, 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanun ile 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanuna göre mahalli idarelere pay verilmez.

Taşıtların vergisinin tarh, tahakkuk ve tahsiline ilişkin olarak bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu hükümleri uygulanır. Bu maddeye göre ödenen taşıtların vergisi, ticarî, ziraî ve meslekî kazançların tespitinde gider olarak kabul edilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde ve başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 73. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca yapılan toplantılar sonucunda, dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve başvuru kararı ile ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- Birleştirme Kararı

30.7.2003 günlü, 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının iptali istemiyle açılan 2003/83 Esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle, 2003/73 Esas sayılı

dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2003/73 Esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesi ve başvuru kararında, 197 sayılı Kanuna göre, yılın ikinci yarısında iktisap edilen taşıtlar nedeniyle motorlu taşıtlar vergisinin sadece ikinci taksidinin ödenecek olmasına rağmen, iptali istenilen kuralda, yılın ikinci yarısında ilk defa kayıt ve tescil edilen taşıtlar için de 2003 yılına ait motorlu taşıtlar vergisinin tamamının taşıt vergisi olarak alınmasının öngörülmesinin vergi mükellefleri arasında eşitsizliğe neden olduğu, iptali istenilen kuralın, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devletinin gereği olan "hukuk güvenliği ilkesi" ile 10. maddesindeki "yasa önünde eşitlik ilkesi" ve 73. maddesindeki "malî güce göre vergilendirme ve vergi yükünün adaletli ve dengeli bir şekilde dağılımı ilkesi"ne aykırılığı ileri sürülmektedir.

4962 sayılı Yasa'nın iptali istenen 21. maddesinin birinci fıkrasında, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 5. ve 6. maddelerinde yer alan (I), (II), (III) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tâbi olan ve bu Kanun'un yayımlandığı tarihte ilgili sicilde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar ile yine bu Kanun'un yayımı tarihinden 31.12.2003 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar, bir defaya mahsus olmak üzere, anılan Kanun'daki tarifelerde ilgili taşıt cinsi için belirlenmiş olan 2003 yılı tutarları kadar, taşıt vergisine tâbi olacakları öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, Anayasa'nın ve yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 73. maddesinde, herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının, maliye politikasının sosyal amacı olduğu, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı öngörülerek Anayasa'nın 2. maddesinde nitelikleri belirtilen hukuk devleti ilkesi vergilendirme ilkeleri yönünden somut biçimde dile getirilmiştir.

Buna göre, devletin vergilendirme yetkisinin sınırı, aynı zamanda kişilerin hak ve özgürlüklerinin de sınırını oluşturduğundan, bu yetkinin keyfiliğe kaçacak biçimde kullanılmasının önlenmesi, hukuk devleti olmanın gerekleri arasında öncelikli bir yere sahip bulunmaktadır. Vergilendirme alanında olası keyfi uygulamalara karşı düşünülen ilk önlem, kuşkusuz yasallık ilkesidir. Ancak vergilerin yasayla getirilmesi, yalnız başına vergilendirme yetkisinin keyfi kullanılarak adaletsiz sonuçlar doğurmasını engelleyemeyeceğinden, yasallık ilkesi yanında verginin genel ve eşit olması, idare ve kişiler yönünden duraksamaya yol açmayacak belirlilik içermesi, geçmişe yürümemesi, öngörülebilir olması ve hukuk güvenliği ilkesine de uygunluğunun sağlanması gerekir.

Vergide genellik ilkesi, herhangi bir ayırım yapılmaksızın malî gücü olan herkesin vergi yüküne katılmasını ve vergi ödemesini ifade eder. Malî güce göre vergilendirme, verginin, yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır. Bu ilke, aynı zamanda vergide

eşitlik sağlanmasının uygulama aracı olup, malî gücü fazla olanın malî gücü az olana göre daha fazla vergi ödemesini gerektirir. Vergide eşitlik ilkesi ise malî gücü aynı olanlardan aynı, farklı olanlardan ise farklı oranda vergi alınması esasına dayanır.

Vergi hukuku alanında kabul gören ve Anayasa ile de güvence altına alınan vergilendirme esaslarından, beklenmedik doğal felaketler, savaş ve seferberlik hali, siyasi, ekonomik ve sosyal krizler gibi toplumu temelden sarsabilecek olaylar nedeniyle farklı düzenlemeler getirilmesi mümkün ise de, bunun dışındaki düzenlemeler, sosyal adaleti, sosyal refahı ve sosyal güvenliği sağlamakla yükümlü olan hukuk devletinin bu niteliği ile bağdaşmaz.

Öte yandan, Yasa'nın madde gerekçesinde, ek motorlu taşıtlar vergisine ilişkin hükmün iptali nedeniyle ortaya çıkan ve uygulanmakta olan ekonomik program hedeflerini tehlikeye düşüren gelir kaybının telafisi amacıyla düzenleme yapıldığı açıklanmakta ise de bunun olağanüstü koşulların zorunlu kıldığı bir neden olarak kabulü mümkün görülmemiştir.

Dava konusu düzenleme ile malî güç nazara alınmaksızın ve olağanüstü bir durum da olmaksızın ikinci kez vergi tahakkuk ve tahsil edilmek suretiyle vergi yükü araç sahipleri aleyhine ağırlaştırıldığından, 21. maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2., 10. ve 73. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN ve Sacit ADALI bu görüşe kısmen katılmışlardır.

Fulya KANTARCIOĞLU bu görüşlere ek gerekçe ile katılmıştır.

V- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, Yasa'nın belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

4962 sayılı Yasa'nın 21. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan diğer fıkralarının da iptali gerekir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

30.7.2003 günlü, 4962 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun'un 21. maddesi iptal edildiğinde, bu maddenin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 7.10.2003 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

VII- SONUÇ

30.7.2003 günlü, 4962 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun”un 21. maddesinin;

Esas Sayısı : 2003/73
Karar Sayısı : 2003/86

A- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN ile Sacit ADALI'nın "Kanun'un yayımı tarihinden 31.12.2003 tarihine kadar ilk defa kayıt ve tescil edilecek taşınmazlar yönünden iptali gerektiği" yolundaki başvuruları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan diğer fıkralarının da 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7.10.2003 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN
Üye	Üye	
Mehmet ERTEN	Fazıl SAĞLAM	

KARŞIOY YAZISI

İptal ve itiraz başvurularında; 4962 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasının iptali istenmekte olup, söz konusu fıkraya göre;

a) Bu Kanun'un yayımlandığı tarihte ilgili sicilde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar,

b) Bu Kanun'un yayımı tarihinden 31.12.2003 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar,

için bir defaya mahsus olmak üzere 2003 yılı tutarları kadar motorlu taşıtlar vergisi alınması öngörülmüştür.

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesine göre, takvim yılının ilk altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda, kayıt ve tescilin yapıldığı takvim yılı başından itibaren, son altı ay içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda ise son altı aylık dönemin başından itibaren motorlu taşıtlar vergisi yükümlülüğü başlar. Başka bir söylemle, vergiyi doğuran olay taşıtların ilgili sicillerine kayıt ve tescil ile doğar.

Motorlu taşıtlar vergisi bakımından kural böyle iken, dava konusu yasa kuralı ile, yasanın yürürlüğe girdiği 7 Ağustos 2003 tarihi itibarıyla Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen takvim yılının ilk altı ayının geçmesine rağmen, geriye doğru yürüyecek biçimde ilk altı aylık dönemi de kapsayacak şekilde taşıtlar vergisinin tamamı yüksek tarifeler üzerinden tahakkuk ettirilmektedir.

a) 2003 takvim yılının ilk yarısında ilgili sicile kayıtlı bulunan taşıt yükümlüleri bakımından;

Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında vurgulandığı gibi, gerçek anlamda geçmişe yürüme, bir vergi kanununun eski kanun döneminde tamamlanmış ve hukuksal sonuçlarını doğurmuş hukuksal durum, ilişki ve olaylara uygulanması halinde söz konusu olur. Vergiyi doğuran olayın vukuundan sonra vergileme dönemi kapanmadan, tarifelerde yapılacak değişikliklerin, bu değişikliklerin yapıldığı tarihte vergi yükümlüsü olan kişilere de uygulanması, vergi hukukuna olduğu kadar Anayasa'nın 2 ve 73. maddelerine aykırılık teşkil etmez.

b) 4962 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 7 Ağustos 2003 tarihinden sonra ilgili sicile kayıt ve tescil edilen taşıt yükümlüleri bakımından;

Vergi hukukunun genel esaslarına göre, vergi borcunun oluşabilmesi için vergiyi doğuran olayın vukuu bulması gerekir. Ancak, vergiyi doğuran olaydan sonraki dönem için vergi tarh, tahakkuk ve tahsilatı olanaklıdır. Bu nedenle, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinde, takvim yılının ikinci altı ayında kayıt ve tescil edilen taşıtlar için son altı aylık döneme ait motorlu taşıtlar vergisi yükümlülüğü doğacağı açıklanmıştır. Kural böyle iken, takvim yılının ikinci yarısında sicile kayıt ve tescil edilen taşıtlar için de mahsus tarifelerde ilgili taşıt için gösterilen 2003 yılı tutarının tamamı kadar motorlu taşıt vergisi alınması, Anayasa'nın 2. maddesindeki "hukuk devleti" ile 73. maddesinde yer alan "vergi adaleti" ilkeleri ile bağdaşmamaktadır.

Esas Sayısı : 2003/73
Karar Sayısı : 2003/86

Açıklanan nedenlerle, 4962 sayılı Kanun'un dava konusu 121. maddesinin birinci fıkrasının "...Kanunun yayımı tarihinden 31.12.2003 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek taşitlar" bölümünün bu gerekçelerle iptali, kalan bölümünün iptaline ilişkin istemin ise reddi gerekeceği görüşüyle karara karşıyız.

Başkan

Mustafa BUMİN

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Sacit ADALI

EK GEREKÇE

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, "Anayasa Mahkemesi Kararları Resmi Gazete'de hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar" denilmektedir. Buna göre, Anayasa Mahkemesi kararları yayımlanmakla bağlayıcılık özelliği kazandığından, yasama organı aynı konuda düzenleme yaparken bu kararları etkisiz veya sonuçsuz bırakacak tutum ve davranışlardan kaçınmak ve iptal edilen kuralları yeniden yasalaştırmamak zorundadır. Anayasa Mahkemesi kararlarının sonuçları kadar gerekçelerinin de bağlayıcılığı tartışılmaz. Çünkü kararlar gerekçeleri ile bir bütünlük oluştururlar ve bu doğrultuda yasamanın da içinde yer aldığı devletin ve kişilerin etkinliklerinde yönlendirici ve belirleyici olurlar. Bu nedenle yasama organı iptal edilen yasaların yerine yeni düzenleme yaparken kararların gerekçelerini de gözönünde bulundurmakla yükümlüdür. Ancak yasa koyucu kimi zaman Anayasa Mahkemesinin bir kural hakkında yürürlüğün durdurulmasına karar vermesinden ya da iptal kararının duyulmasından sonra aynı konuda süratle düzenleme yapabilmektedir. Bu durum, Anayasa'nın 153. maddesini işlemeze hale getirdiğinden, bu maddeye göre denetim yapılmasını engellemektedir. Oysa, Anayasa kuralının işlemeze hale getirilmesi denetim olanağını ortadan kaldırdığı için ona uyulmamasından daha ağır bir Anayasa ihlali oluşturur.

Açıklanan nedenlerle iptali istenen kuralın, yalnız Anayasa'nın kararda belirtilen maddelerine değil, 153. maddesine de aykırı olduğu görüşümdedir.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU